

Univerzita Hradec Králové

Filosofická fakulta

Historický ustav

Věznice v Uherském Hradišti v prvním desetiletí komunistického režimu v ČSR

Bakalářská práce

Autor: Barbora Kocábová
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: Ochrana a prezentace kulturního dědictví
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: PhDr. Bc. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Zadání bakalářské práce

Autor: Barbora Kocábová

Studium: F14BP0179

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název bakalářské práce: **Věznice v Uherském Hradišti v prvním desetiletí komunistického režimu v ČSR**

Název bakalářské práce AJ: Prison in Uherské Hradiště during the first decade of the Communist Regime in the Czechoslovak Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce přiblíží fungování věznice v Uherském Hradišti v prvním desetiletí komunistického režimu v ČSR. Kromě jejího aparátu se bude zabývat především každodenním životem vězňů v tomto zařízení, jejich postavením, důvodem uvěznění a vlastním výkonem trestu. Práce bude vytvořena na základě analýzy a kritického uchopení dostupných archivních pramenů, odborné literatury a dalších zdrojů.

Prameny: Národní archiv Praha fond Správa sboru nápravné výchovy, Moravský zemský archiv fond Státní soud Brno, Archiv bezpečnostních složek Brno fond Vyšetřovací svazky. **Odborná literatura:** Karel KAPLAN, K politickým procesům v Československu 1948-1954: Dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968, Praha 1994., Jaroslav POSPÍŠIL, Hyeny v akci, Vizovice 2003., Zdeněk ŠEDIVÝ, Světлана: I. partyzánská brigáda Jana Žižky z Trocnova, Vimperk 1997.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Oponent: Mgr. Michal Strobach, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala, pod vedením vedoucího bakalářské práce PhDr. Bc. Tomáš Hradecký, Ph.D. ,samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

Barbora Kocábová

Anotace

KOCÁBOVÁ, Barbora. *Věznice v Uherském Hradišti v prvním desetiletí komunistického režimu v ČSR*, Hradec Králové: Filosofická fakulta Univerzita Hradec Králové, 2018.

Tato práce se zabývá Uhersko- Hradišťskou věznicí v období 50. let 20. století. Ta se nechvalně proslavila vykonstruovanými politickými procesy, které sice nebyly prováděny přímo v budově Uhersko-Hradišťského soudu, ale souzené osoby zde byly vyšetřovány. Osoby zde vyšetřovány byly často psychicky a fyzicky mučeny. Při výsleších se používaly tzv. elektrické boty. S těmito vyšetřovacími praktikami jsou spojeni hlavně Ludvík Hlavačka a Alois Grebeníček. V budově v této době fungovaly věznice dvě, a to krajská soudní věznice a vyšetřovací věznice StB.

Klíčová slova: 50. léta 20. století, mučení vězňů, elektrické boty, Uherské Hradiště, političtí vězni.

Annotation

KOCÁBOVÁ, Barbora. Prison in Uherske Hradiste in the first decade of communist regime in Czechoslovakia, Hradec Králové: Philosophical Faculty, University Hradec Králové, 2018.

This thesis deals with the Uhersko-Hradištský prison in the period of the 50th Century. It was infamous about the fabricated political processes that were not carried out directly in the building of the Uherské- Hradiště court, but the people in question were investigated here. The people here investigated were often mentally and physically tortured. During the interrogations, so-called electric boots were used. These investigations are mainly connected by Ludvík Hlavačka and Alois Grebeníček. In the building at that time, two prisons functioned, namely the Regional Prison and Investigation Prison StB.

Keywords: 50s of the 20th century, torture of prisoners, electric shoes, Uherské Hradiště, political prisoners.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce za cenné rady při psaní této práce. Také bych chtěla poděkovat pracovníkům Archivu bezpečnostních složek v Brně- Kanicích, za jejich pomoc při vyhledávání pramenů, k sepsání této práce.

Obsah

Úvod	1
Politické procesy	3
Mechanismus na výrobu politických procesů	4
Atentát na majora Augustina Schramma	5
Vyšetřující soudce	6
Operace Světlana	8
Operace Světlana- Makyta	8
Financování skupiny	10
Likvidace skupiny	10
Proces se „Světlanáři“	11
Věznice KV StB Gottwaldov	13
Vybavení vězeňské cely	13
Vězeňští dozorcí	14
Věznice – domácí řád	15
Pracovní dílny	16
Náboženství ve věznici	17
Kultura	17
Lékařská péče	18
Vyšetřovací metody	18
Elektrické boty	21
Tresty smrti	22
Sebevražda Aloise Pohunka	23
Historie věznice Uherské Hradiště	24
Soudní věznice Uherské Hradiště	26
Cely	26
Strážní jednotky	26
Volný čas	27
Pracovní dílny	28
Odměny a tresty vězňů	28
Zdravotní péče	29
Vyšetřování soudce Jaroslava Hornánského	30

Inspekce ministra vnitra	32
Soudní proces s vyšetřovateli po roce 1989	34
Závěr.....	36
Seznam zkratk.....	37
Zdroj	38
Seznam příloh.....	41
Přílohy.....	42

Úvod

Při příjezdu do Uherského Hradiště autobusem je věznice první budovou, které si návštěvníci všimnou. Bohužel, by se dala označit, jako jedna z nejhůře vypadající v celém městě. Je smutnou vzpomínkou na příkoří, kterými si lidé prošli ve 20. století. Během tohoto století, zde byli mučeni českoslovenští vlastenci v době Protektorátu Čechy a Morava. Po roce 1948, zde byli internováni lidé, kteří nesouhlasili s tehdejší ideologií. Špatný stav budovy věznice je smutnou připomínkou toho, že ani 29 let po pádu komunismu nevíme, jak se s jeho režimem máme vypořádat. Tato práce je zaměřena na chod věznice v období sovětizace, tedy na 50. léta 20. století.

V první kapitole je popsána funkce politických procesů a také cesta, jak takový proces vznikal. V krátkosti je zde nastíněna osoba vyšetřujícího soudce a prokurátora. Jedná se o základní informace, pro přiblížení tehdejšího stavu justice i vězenství. Při psaní této kapitoly jsem využila knihy od Karla Kaplana, který se tímto tématem podrobněji zabývá.¹

Pro přiblížení situace ve Zlínském kraji je ve druhé kapitole popsána protistátní skupina Světлана- Makyta, která byla již od začátku hlídána tajnými agenty StB. Vedoucí představitelé této skupiny byli popraveni ve věznici.²

Vzhledem k tomu, že v budově věznice souběžně fungovaly dvě věznice, budou i v této práci popsány samostatně. Nejdříve vyšetřovací věznice KV StB Gottwaldov a poté krajská vazební věznice. V krátkosti je také nastíněn historický vývoj věznice.

Na závěr této práce je přiblížena činnost kontrolních úřadů. Již v roce 1949 vytvořil první vyšetřovací komisi soudce Horňanský, když si rodiny vyšetřovaných osob začaly stěžovat na kruté podmínky. Další pracovní skupinu nechal vytvořit v roce 1957 ministr Rudolf Barák, která již vyslychala bývalé vyšetřovatele věznice a také označila průběh vyšetřování za nepřijatelný a doporučila přehodnotit tresty u 8 osob.

Závěrem je čtenář seznámen se situací v 90. letech 20. století, kdy probíhaly soudní procesy s vyšetřovateli.

---

¹ Např. Karel KAPLAN, *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno 1999. nebo Karel KAPLAN, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2008, s. 57-58.

² Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 506.

Literatura, která by se zabývala pouze Uhersko- Hradišťskou věznicí zatím nevyšla. Ve spoustě knih je ale o ní zmínka.³ Většinou se zmiňují o špatných hygienických podmínkách nebo o krutých výslechových metodách. Světlou výjimkou v těchto pracích je kniha *Hyeny v Akci*.⁴ Velkou část knihy autor věnoval vyšetřování ve věznici v Uherském Hradišti. Pokud ale tuto knihu použijeme, jako historický pramen je velmi důležité mít na paměti, že autor je velmi zaujatý proti komunistickému režimu a neobjektivní k některým členům odbojové organizace Světлана. Zároveň ale v knize najdeme spoustu informací, které se v jiných pramenech nedozvíme.

Archivních pramenů je mnohem větší množství. Nejdůležitější fondy se nachází v Archivu bezpečnostních složek v Brně- Kanicích. Jedná se především o Fond inspekce ministra vnitra, kde jsou zaznamenány výslechy bývalých vyšetřovatelů. Další prameny se nachází v Národním archivu a také v Okresním archivu v Uherském Hradišti, kde je ale jen velmi nepatrná část těchto pramenů. Při psaní této práce jsem využila zdroje ze všech archivů.

Všechny archivní prameny jsou institucionálního charakteru. Jejich kritika tedy musí podléhat vnitřní i vnější kontrole. Při kontaktu s tajnými prameny StB je důležitá především vnitřní kritika, která se zabývá motivy a faktory obsahu pramene. Také je velmi důležité používat pečlivou analýzu, konfrontaci a také doplnění o jiné zdroje.

Jak upozorňuje Karel Kaplan, je velmi důležité vnímat dobu vzniku tohoto pramene. Velkou roli také hraje osoba, která výslech prováděla a její uvědomělý postoj ke straně.⁵ Všechny prameny, zde použity, dávají ucelený přehled o fungování věznice.

Do konfrontace s oficiálními zprávami z věznice jsem se snažila dát osobní vzpomínky bývalých vězňů i vyšetřovatelů. Ty jsou cenným pramenem pro poznání skutečného fungování věznice. Orální historie je velmi cenným pramenem. Miroslav Hroch ale varuje, že se jedná o prameny subjektivní povahy, proto je nutné být obezřetný, právě proto, že nemusí vypovídat celou pravdu. Zvláště někteří vyšetřovatelé mají tendenci své činy bagatelizovat nebo zatajovat.⁶

---

³ Například Luděk NAVARA, *Příběhy třetího odboje*, Brno 2010. s. 41-43.

⁴ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003.

⁵ Karel KAPLAN, *Protistátní bezpečnost 1945-1948*, Praha 2015, s. 7.

⁶ Miroslav HROCH, a kol. *Metody historikovy práce. Úvod do studia dějepisu IV.*, Praha 1983. s. 159.

Politické procesy

Politické procesy byly vrcholným bodem masové nezákonnosti. Byly přirozenou součástí komunistického režimu a zároveň podmínkou monopolu moci. První velké politické procesy proběhly v letech 1948-1954. Jedná se tedy o takzvané zakladatelské období komunistického režimu. Tato vlna byla doprovázená tvrdou perzekucí komunistických protivníků, brutálních výslechů a velmi tvrdými tresty. Bylo odsouzeno asi 95 600 osob. Politickými oběťmi se stali obyčejní lidé, kteří nesouhlasili s komunistickým režimem nebo vojáci, bojující za druhé světové války. Persekucím se také nevyhnuli čelní představitelé komunistického režimu, například Rudolf Slánský. Tyto procesy měly několik funkcí. Tou základní bylo prosazování mocenského monopolu. Také napomáhaly k prosazení záměrů moci a sovětských velmocenských plánů. Sloužily jako řešení napětí ve společnosti, které rozpoutávali lidé nespokojení s nastupujícím režimem. V neposlední řadě měly ideologické a stabilizační poslání, dokazovaly správnost komunistické politiky. Udržovaly ve společnosti strach a vytvářely tíživou atmosféru podezřívání, což vytvářelo ideální síť agentů. Komunističtí funkcionáři z politických procesů a jejich obětí udělali jeden z prostředků oficiální politiky.⁷

Trestné činy v letech 1948-1952 projednával státní soud, poté se tato kompetence přesunula na krajské soudy. Státní soud od 1. října 1948 do 1. ledna 1953 odsoudil 27 tisíc lidí. Podle oficiálních údajů vynesl Státní soud v tomto období 232 rozsudků trestu smrti, z toho bylo 178 vykonáno.⁸

Mezi nejčastěji používané zákony při politických procesech patří zákon 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky a také první hlavy zvláštní části trestního zákona č. 86/1950. Ukládání trestů probíhalo podle zákona č. 23/1948 Sb. Zákon o výkonu trestu postihující majetek, uložených trestními soudy.⁹

---

⁷ Karel KAPLAN, *Československo v letech 1948-1953 2 část*, Praha 1991, s. 82-83.

⁸ Tamtéž, s. 86.

⁹ Karel KAPLAN, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2008, s. 38.

Mechanismus na výrobu politických procesů

Tento proces zahrnoval tři články: politické orgány, útvar Státní Bezpečnosti a justici. Mechanismus vystupoval navenek jako ucelený útvar, kde měl každý článek svou roli. Ovšem nejdůležitější zůstala Bezpečnost, která tvořila politické procesy a byla podmínkou jejich existence.¹⁰

První částí tohoto mechanismu byly komunistické instituce- předsednictví UV KSČ, KSS a v krajích bezpečnostní komise a tzv. pětky, komise stranické kontroly a oddělení UV. Tyto orgány dávaly politické impulsy k procesům a především pro ně vytvářely podmínky. Při důležitějších případech vytvářely politickou koncepci a také určovaly výši trestu. Klíčovou roli v tomto mechanismu měl Klement Gottwald jako prezident a předseda KSČ. V této práci mu pomáhali čtyři spolupracovníci, a to Zápotocký, Slánský, Široký a Dolanský. Tito lidé rozhodovali o velkých procesech a jejich výsledku.¹¹

Na krajských a okresních úrovních byly vytvořeny zvláštní bezpečnostní pětky. V čele krajských pětěk stál politický tajemník, dále byli přítomni bezpečnostní referent KNV, krajský velitel StB, krajský velitel SNB a bezpečnostní tajemník krajského výboru KSČ. Těmto jednáním byl přítomen také krajský prokurátor.¹²

Z okresních bezpečnostních pětěk byly odesílány všechny informace jako tajné přímo do Gottwaldova. Kraj byl rozdělen do 5 okresů. Jednalo se o okres Uherské Hradiště, Holešov, Valašské Meziříčí, Valašské Klobouky a Vsetín. V okrese Uherské Hradiště se scházeli Frýdek, Jež, Slovák, Prokůpek, Petřáž a zástupce StB.¹³

Nejdůležitější roli v celém procesu měla Státní bezpečnost a obranné zpravodajství. Zcela určovala okruh podezřelých, organizovala provokace a také prováděla výslechy, které byly velmi brutální. Sepisovala a upravovala výslechové protokoly a vymýšlela trestné činy. V rukou měla celou přípravu a průběh procesu vybraných obětí. Důležité kroky si nechávala schvalovat stranickými orgány. Státní bezpečnost využívala širokou škálu informátorů. V období z let 1948-1951 je skoro nemožné tyto informátory

---

¹⁰Karel KAPLAN, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2008, s. 167.

¹¹ Tamtéž, s. 168.

¹²Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 485.

¹³ Tamtéž, str. 490.

dohledat, protože byli vedeni jen v manuálních kartotékách, které se hned poté co se přestaly využívat, ničily.¹⁴

Třetí část mechanismu byly justiční útvary- ministerstvo, prokuratura, soudy a obhájci. Jejich role byla vytvářet třídní zákony a dodávat celému procesu zdání spravedlnosti. Tyto soudní procesy by se daly dále dělit na procesy malé a monstrprocesy nebo také podle cíle, který jeho tvorbou sledovaly. Těchto cílů byla celá řada od donucení zemědělce ke vstupu do JZD až po odhalení plánů imperialistů. Některé procesy probíhaly za účasti veřejnosti, která ale byla složena z podporovatelů KSČ.¹⁵

Atentát na majora Augustina Schramma

Vedení komunistické strany varovalo před rostoucím vlivem emigrace již v roce 1948. Po zavraždění vedoucího činitele KSČ Augustina Schramma se tato snaha objevila v politicky motivovaných soudních procesech. Atentát byl uskutečněn 27. května 1948. Bezpečnost zkonstruovala celý případ jako atentát, který způsobili bývalí mladí funkcionáři národně socialistické strany a také partyzáni. Do Československa je měli vyslat emigranti ze západního Německa. Proti emigraci bylo zahájeno soudní tažení. Státní soud s procesem Milan Choc a spol. Soudci přijali scénář politického procesu, který vypracovala StB, podle něj jej zavraždil Milan Choc. S tímto úkolem ho měla do ČS poslat skupina emigrantů v čele s Českým Komitétem. Údajným důvodem mělo být to, že komunistickou stranu obviňovali ze smrti Jana Masaryka. Tento soud se konal 3. - 25. listopadu 1948. S Milanem Chocem byli obžalováni také J. Hradil, H. Červenka, K. Ševčík, S. Sádek, J. V. Fiala, další byli souzeni v nepřítomnosti: V. Bušek, B. Bunža, F. Kovárna, Š. Benda, J. Vávra-Stařík. Všichni souzeni v nepřítomnosti byli odsouzeni k trestu smrti. V první fázi příprav Bezpečnost také pracovala s verzí, že atentát na Schramma byl dílem některých partyzánů, kterým major Schramm odmítl uznat jejich zásluhy za odbojovou činnost. Milan Choc byl taktéž odsouzen k trestu smrti, ve svých

¹⁴Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 38-41.

¹⁵Karel KAPLAN, *Československo v letech 1948-1953 2 část*, Praha 1991, s. 88-89.

24 letech. Pozdější šetření Bezpečnosti prokázalo, že M.Choc tento atentát neprovedl. Proto je tento případ uváděn jako první justiční vražda, zároveň je to první soud, který je veden proti emigraci.¹⁶

Vyšetřující soudce

Poté, co byl vyřazen vyšetřující soudce z přípravného řízení, vzrostla moc vyšetřujících orgánů StB, které prošetřovaly protistátní trestné činy. Nejdříve instituce vyšetřujícího soudce skončila u Státních soudů, v dubnu 1949, v září téhož roku byl zrušen také u okresních soudů. Tím mohly být nepřipustné vyšetřovací metody použity bez jakékoliv kontroly ze strany justičních úřadů, které se dozvěděly o osobě vyšetřovaného až při podání žaloby. Státní bezpečnosti bylo uděleno privilegium, které vyplývalo ze sdělení Poverenictva spraviedlnosti v Bratislavě ze dne 20. května 1949 : „*Krajská veliteľstva Štátnej bezpečnosti považujú sa v smysle §3 odst. 3 ústavy za urady, ktoré sú oprávnené nariadiť zajišťovací vazbu na osoby im začtené pro podozrenie z trestných činov podle zákona na ochranu ľudovodem. republiky č. 231/1948 Zb. A patricia do posobnosti Štátneho súdu podle §17 zákona č. 232/1948 Zb.*“¹⁷

Podle tohoto dokumentu osoba, která je ve věznici umístěna na žádost KV, nepodléhá soudní vazbě, proto nesmí být vyslýchána vyšetřujícím soudcem. Tímto bylo nepřímo potvrzené, že se při výsleších můžou používat i hrubé fyzické násilí, jelikož nebyl nikdo, kdo by mohl vyšetřovance ve věznici zkontrolovat.

Státní bezpečnost podle toho zatýkala bez svolení soudu nebo soudního prokurátora a nemusela tak dodržovat vazební lhůty. V některých případech je doloženo, že žádost o uvalení vazby k soudu přišla zároveň s podáním žaloby nebo i několik měsíců po podání žaloby. Prokurátor se tedy s vyšetřovancem setkal až po skončení vyšetřování, jehož průběh nemohl kontrolovat.¹⁸

---

¹⁶ Karel KAPLAN, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2008, s. 57-58.

¹⁷ Jaroslav VOREL a kol., *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I.*, Praha 2003, s. 68.

¹⁸ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 541.

Z těchto materiálů vyplývá, že se ze strany Státní bezpečnosti jednalo o porušování ústavních zásad ale také i ustanoveného trestního řádu. Takový stav trval až do roku 1950, kdy nabytím účinnosti trestního řádu č. 87-1950 Sb., byla odpovědnost za vzetí do vazby přenesena na prokurátora. Od této doby musela StB všechny osoby, které vzala do vazby nahlašovat přidělenému prokurátorovi. Na Moravu byl proto přidělen jeden prokurátor, kterému pomáhal jeden zaměstnanec. Pod něj patřilo krajské velitelství Státní bezpečnosti v Jihlavě, Brně, Olomouci, Uherském Hradišti, Ostravě a zvláštní oddělení Státní prokuratury při krajském velitelství StB v Brně. Jeho práce ale byla spíše formální, osobně se s vyšetřovanci nesetkával ani neviděl celistvé spisy o vyšetřování a žádosti se k němu dostávali se zpožděním.¹⁹

---

¹⁹ Jaroslav VOREL, *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I.*, Praha 2003, s. 69-73.

Operace Světlana

Tato odbojová skupina je jedna z největších na území Moravy, která nesouhlasila s komunistickým zřízením republiky. Velká část odbojové činnosti ale byla ovlivněna tajnými agenty, kteří se ve skupině infiltrovali velmi brzo po jejím vzniku.²⁰

Světlana byla polovojenská organizace, která měla přísnou hierarchii. V organizaci se sdružovali především partyzáni z druhé světové války, nebo jejich pomocníci. Většina partyzánů na Valašsku za druhé světové války bojovala v oddílu Jana Žižky z Trocnova.

Odbojová skupina Světlana byla rozdělena do dvou frakcí. Jedna z nich operovala na Brněnsku a Vyškovsku, druhá v oblasti Valašska. V této práci se objevuje odnož Světlana -Makyta, tedy ta Valašská část. Lidé, operující v této skupině byli vyšetřování, odsouzeni a někteří i popraveni právě v Uhersko-Hradištské věznici.

Hlavní náplní práce této skupiny bylo sdružení co nejvíce osob, rozšiřování protistátních letáků a příprava na ozbrojený převrat, což dokazují výpovědi členů, této organizace a jejich snaha shromáždit, co nejvyšší počet zbraní.²¹

Podmínkou pro vstup do skupiny byl podpis na přísaze, při níž si všichni museli vybrat své krycí jméno, pod kterým od této doby byli vedeni. Zakládali se tzv. trojky. Ta byla složená ze tří lidí, ovšem nikdo neměl vědět, kdo se nachází v jiné trojce, než do které patří. Všechny přísahy se odevzdávaly veliteli Světlany a to A. Slabíkovi.²²

Operace Světlana- Makyta

Základním kamenem vzniku Valašské odnože této organizace byl nezájem komunistických funkcionářů o osud přeživších partyzánů, vdov a sirotek po druhé světové válce. Po únoru 1948 začala KSČ bojovat proti partyzánům. Ke

---

²⁰ *Tajné akce StB: Akce Světlana*, [dokument]. Režie Milan PETROV, Česko 2009.

²¹ Archiv bezpečnostních složek Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výsledkový protokol Rudolf Lenhart.

²² Tamtéž.

komunistickému boji proti nim bylo využito atentátu na majora Schramma. Proto začali bývalé partyzány sesazovat z vedoucích stranických funkcí v KSČ.²³

Organizace na Valašsku měla navíc za úkol pomáhat s úkrytem Antonínu Slabíkovi, který se z emigrace vrátil do republiky.²⁴

Antonín Jánošík emigroval, aby nemusel jít do vězení. Se svým kamarádem psal v lednu 1948 hesla proti jednotné kandidátce na zdi domů. Také napsali výhružný dopis představitelům komunistické strany ve Zlíně a ve Vsetíně. Dopis prostrčili pod dveřmi bytů a připojili k ní petardu. Vysocí funkcionáři tím měli pochopit, že by se měli mít na pozoru a odejít z vysokých funkcí, které jim nepřísluší.²⁵

V emigraci se potkal se svým známým Krajčérovičem v táboře Ludwigsburgu. Z jeho pozdější výpovědi vyplývá, že nebyl spokojen s tím, jak se s nimi v Německu zachází a proto se rozhodl odjet zpátky do ČSR. Svým známým byl přesvědčen, aby s návratem ještě počkal, že mu přes Vávru- Staříka domluví v republice azyl. Proto se nakonec setkává s představiteli Světlany R. Lenhartem a Burešem.²⁶

Rudolf Lenhart se stal velitelem Světlany- Makyty. Také zakládá první trojku. Členové byli on, Josef Matůš a Sýkora. Tato trojka byla založena v listopadu 1948.²⁷ Do vedení skupiny byl ještě zapojen Ladislav Tureček od února 1949, který byl tajným agentem dosazen StB Uherské Hradiště. Do této doby zde jako agent působil Rudolf Bezděk.²⁸

Během celého roku, kdy byli členové Světlany na svobodě, chodili čelním představitelům dopisy od Vávry- Staříka, který je přes tyto dopisy instruoval, co mají dělat. Pouze první dopis ale skutečně psal sám Vávra- Stařík. Ostatní dopisy byly psány v Praze na velitelství StB. Již od začátku tedy byla veškerá korespondence fiktivní a hlídána orgány ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany.²⁹

Ještě v této době všichni věřili, že se uskuteční státní převrat. Ten byl naplánován na jaro 1949. Měl jej organizovat Vávra- Stařík a provést členové organizace. A. Slabík

---

²³ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Rudolf Lenhart.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Antonín Jánošík.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Rudolf Lenhart.

²⁸ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Přešetření akce „Světлана“, zpracované na KS MV Gottwaldov I. část, inventární jednotka 156 (A 8).

²⁹ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 314.

dokázal přesvědčit své spolupracovníky, že do této skupin jsou zapojeni i vlivní lidé v čele komunistické vlády.

Financování skupiny

Velkým problémem celou dobu po fungování organizace bylo financování skupiny. Veškerou podporu zajišťoval podnik „Partkol“ ve Zlíně. Tento podnik byl obchodní a podnikatelská organizace bývalých odbojářů. Vávra- Stařík byl jeden ze zakládajících členů. Za jeho trvání byla znovu vybudována osada Ploština, která byla na konci války vypálena nacisty. Domy v této osadě měli dostat bývalý partyzáni nebo vdovy a jejich děti. Přestože Partkol patřil bývalým partyzánům, pomáhal také vězňům vracejících se z koncentračních táborů.³⁰

Záměr podporovat ilegální skupinu ale neměl každý člen této skupiny. Proto se rozhodlo o vytvoření ilegální skupiny v Partkolu, která bude se vším obeznámena. Jejich první schůzka se odehrála v bytě ve Zlíně. Tento byt patřil Františkovi Oškerovi, který sice nebyl člen Světlany- Makyty, ale spolupracovník Bureše.³¹ Na této schůzi bylo podepsáno prohlášení, že všichni budou pracovat tak pilně, aby Partkolu vznikaly přebytky a ty pak budou posílány na organizaci Světлана – Makyta.³²

Likvidace skupiny

Už po Vánocích 1948 začíná StB zatýkat lidi za protistátní činnost. První kolo tohoto zatýkání proběhlo ve Vizovicích. Členové vedení byli zatknuti tajně, aby zbytek odbojářů nestihl utéct. Agent StB Jaroslav Tureček měl pomoci členům utéct přes hranice. Dle jeho slov měl domluvit auta s diplomatickými značkami a falešné občanské průkazy.

Rudolf Lenhart byl zatčen, když cestoval autem s francouzskými diplomatickými značkami do Prahy. V Brně toto auto zastavilo pod záminkou, že řidič musí natankovat benzín. Lenhart mu chtěl pomoci, proto vystoupil z auta, v tom byl ale zatčen příslušníky StB a odvezen do věznice v Uherském Hradišti.³³

---

³⁰ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Josef Bureš.

³¹ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol František Oškerka.

³² ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Rudolf Lenhart.

³³ Tamtéž.

Zbytek členů organizace byl zatčen obdobně. Jindřich Tabara zprostředkoval automobily, z nichž jeden měl francouzskou poznávací značku. V noci si nasedli do těchto aut a byli odvezeni na cestu pod hrad Buchlov, která vede do Brna. Zde byli zatčeni představitelé organizace jako Matůš, Mana aj.³⁴

Proces se „Světlanáři“

Proces proti Světlaně má několik společných rysů s dalšími monstrprocesy. Především šlo o počet obžalovaných, následné procesy, přítomnost organizované „veřejnosti“ u procesu a obžaloby ze zločinů, které měli veřejnost šokovat a také za ně mohly být vyneseny jen nejvyšší tresty. Tento proces měl také odhalit přípravu „kontrarevolučního puče“.³⁵

První soudní proces se odehrál 24. až 27. dubna 1950 ve velkém sále Zlínského kina. Jednalo se o výjezdní zasedání Státního soudu Praha, oddělení Brno. Předsedou senátu byl JUDr. Jaroslav Horňanský, státní prokurátor byl JUDr. Antonín Mykiska. V senátu také zasedala JUDr. Drahomíra Dohnálková a soudci z lidu. V tomto procesu byli souzeni Rudolf Lenhart, Antonín Jánošík, Josef Bureš, Ladislav Sýkora, Antonín Doležal, Bohumil Polách, JUDr. Alois Líbal, Marie Vejvodová, Josef Rus mladší, Jaroslav Žilák, František Valčík, František Maršalík, Jan Skřípka, Josef Důbrava, Marie Rajnochová, Ladislav Důbrava, Josef Babica, Ferdinand Brinza, Josef Bureš, Hubert Pospíchal, Emil Zůbek, Josef Liška, Alois Vaněk a Alois Schich. Poslední den byly vyneseny rozsudky, a to pro R. Lenharta a A. Jánošíka trest smrti a ostatní byli odsouzeni dohromady k 363 letům a peněžitým trestům v celkové výši 595 000 Kčs.³⁶

Další proces se odehrál ve velkém sále Sokolovny v Uherském Hradišti ve dnech 9. až 13. května 1950. Předseda senátu byl taktéž JUDr. Jaroslav Horňanský, soudci z povolání JUDr. Drahomíra Dohnálková, škpt. Josef Zbránek, státní prokurátor byl JUDr. Mykiska a soudci z lidu. V čele procesu byl Josef Matůš a František Mana. Vyneseným rozsudkem byli J. Matůš i F. Mana odsouzeni k trestu smrti a ostatní dostali tresty od 7 do 24 let.³⁷

---

³⁴ ABS Kanice, fond V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechový protokol Aloisie Doležalová.

³⁵ Karel KAPLAN, *Československo v letech 1948-1953 2 část*, Praha 1991, s. 89.

³⁶ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 495.

³⁷ Tamtéž, s. 496.

Zatčeno bylo 171 osob. Dohromady bylo odsouzeno v operaci Světлана 122 lidí v roce 1949. Odsouzených státním soudem v Brně bylo v letech 1950-1951 v akci Světлана 49 lidí. V roce 1956 si trest odpykávalo 89 odsouzených a vykonaných trestů smrti pět. Přesetřením v roce 1956 bylo zjištěno, že provokace se StB dopustila nejméně u 8 osob. Doporučeno k přesouzení trestu byla Marie Novotňáková, Martin Novotňák, Aloisie Doležalová, Ferdinand Hamala, Marie Mičůnková, Fratišek Matýš, Josef Tomeček a Josef Švach.³⁸

---

³⁸ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Přesetření akce „Světлана“, zpracované na KS MV Gottwaldov I. část, inventární jednotka 156 (A 8).

Věznice KV StB Gottwaldov

Vzhledem k tomu, že v Gottwaldově v té době nebyla možnost vězně vyšetřované StB umístit, musela najít jiné vhodné prostory. Vyšetřovací věznice je umístěna do prostoru krajské soudní věznice v Uherském Hradišti. Toto oddělení zde vzniká v srpnu 1948. Souběžně jsou v prostoru jedné budovy dvě věznice a to krajská soudní věznice a vyšetřovna KV StB Gottwaldov.³⁹

Vyšetřovací věznice má s krajskou soudní věznicí společné pouze dva průchody v prvním a druhém patře. Je to samostatná budova umístěna v zadním traktu soudní budovy. Budova není vidět ani ze silnice, která vede vedle věznice ani z průchodu okolo ní. Okolo budovy se nachází zahrada a dvůr. Obojí je obehnané 4,5 m zděnou stěnou. Vyšetřovací věznice má svůj vlastní vchod a vrata.⁴⁰

Jako první byly vyšetřovací věznicí vyčleněny samotky ve 2. patře, dohromady se jednalo o 18 cel. Do roku 1951 se prostory rozšířily do dvou pater a pravého křídla. Toto křídlo sloužilo jako výslechové místnosti. Těchto místností bylo šest, ale většina byla využívána jako cely, jelikož zde byl velký počet vězňů. Místo výslechových místností se výslech prováděl přímo na cele. V roce 1950 je zde umístěno 100-200 vyšetřovanců.⁴¹ Díky velké obsazenosti cel se i na samotky, tzv. třícítky, dávali dva vězně společně, jak to například popisuje páter Vašíček ve své knize: *„Tady jsem pobyl celé dva roky, aniž jsem věděl proč. Z toho takřka celý rok jsem byl zavřený s nějakým Rudou Sacharem, který na následky nelidského mučení zešlel. Bylo to asi to nejhroznější, co jsem po dobu věznění prožil. Po několika měsících jsem nevěděl, jestli jsem šílený já nebo on.“*⁴²

Vybavení vězeňské cely

Cela měla rozměr 2 x 4 metry a v každé z nich se nacházelo okno. Na cele nebyl splachovací záchody a ani vodovod. Jediné vybavení bylo ústřední topení.

³⁹ Národní archiv Praha, fond SSNV, nezprac. Reorganisace vězeňství – vybavení trestních ústavů a věznic krajských soudů, karton 4,5.

⁴⁰ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Hlášení o stavu vyšetřovací věznice Stb v Uh. Hradišti, karton 31.

⁴¹ NA, Fond SSNV, nezprac. Zpráva pro velitele sektoru ze dne 29. 3. 1950, karton 8.

⁴² Josef ŠPIDLA, *Velký příběh Misionáře, který se narodil v nesprávné době*, Vyškov 1995, str. 18.

Vyšetřovaneč měl na cele pouze slamník, podhlavník, tři deky, konev na vodu, klozetovou mísu, umyvadlo, stolek, poličku a lavičku. Na jídlo byla vydávána jedna lžíce a dva velké šálky, které „chodbaři“ po jídle zase vybrali zpět.⁴³

Vybavení cel upřesňuje bývalý vyšetřovaneč pan Pavel Hubačka. Místo záchodu používal velký hrnec na zavařování, do kterého se vykonávala potřeba v době, kdy byli na cele až čtyři muži dohromady.⁴⁴ Paní Honová zase uvádí, že byl velký nedostatek vody, kterou mohli používat, proto se v ní vykonávala nejnntnější hygiena ale zároveň se také pila.⁴⁵

Na dveřích každé cely bylo osobní číslo. Pod ním bylo připsáno, zda má vězen nějakou výhodu či trest. Toto číslo bylo přiděleno každému vyšetřovanci při převzetí do věznic. V celách bylo také zavedeno celonoční světlo, aby byl vyšetřovaneč lépe kontrolován.⁴⁶

Vězeňští dozorcí

Oddělení KV zde nemělo vlastního vězeňského dozorce, proto se zde střídali 3 příslušníci SNB. Ostrahu prováděli příslušníci vězeňského oddílu StB. Ti se střídali při hlídání vězňů po 12 hodinách.

V době vzniku tohoto oddělení zde bylo zaměstnáno 14 osob. K 11 příslušníkům StB patřila soudružka, která se starala o vydávání léků, nákupy pro vyšetřovance a vedla účetní listy. Dále to byl velitel a zástupce velitele.⁴⁷ Tudíž zde byl neustálý podstav, především kvůli požadavku, aby byl člen ostrahy veden u StB. Celkový počet příslušníků, který by stačil na normální chod věznic, bylo nutné navýšit o dalších 17

---

⁴³ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Hlášení o stavu vyšetřovací věznic Stb v Uh. Hradišti, karton 31.

⁴⁴ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristína VLACHOVÁ, Kauza Uherské Hradiště. Česko 2006.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995, Kontrolní zpráva SNZ – hlášení o odstranění nedostatků, karton 31.

⁴⁷ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995, Výroční zpráva za rok 1948, karton 31, inventární číslo 1.

lidí. Toto číslo se podařilo splnit až v dubnu 1952 navýšením počtem pracovníků na 25 členů ostrahy.⁴⁸

Díky podstavu nebyla dodržována všechna opatření, tak jak měla. V zápise o stavu věznice se několikrát opakují stížnosti, které uvádí, že nebyla dodržována některé nařízení, např. nebyly zavazovány oči, když se vyšetřovanec vedl k výsledku nebo dozorcí oslovovali vyšetřovance jménem, což je několikrát uváděno jako hrubý přestupek.⁴⁹

Ve výpovědích svědků je možné se dozvědět, že i někteří dozorcí nesouhlasili s postupem vyšetřování. Paní Haluzová vzpomíná na dozorce, který ji po jednom výsledku přinesl svoji svačinu od manželky, namazaný chleba sádlem, protože viděl, že je velmi hladová. Také jí půjčil na přikrytí deku, aby jí nebyla zima.⁵⁰

Věznice – domácí řád

Na každé cele měl být domácí řád vytištěn a k dispozici pro vyšetřovance. Budíček pro vyšetřovance byl v 5:30. Při něm byl každý povinen vstát a ustlat si postel. Poté byla vyšetřovanci poskytnuta doba na osobní hygienu. Také mu chodbař předal snídani. V ranních hodinách se také prováděla kontrola umytých cel. Umývání i kontrola se prováděla jednou za 14 dní na samotkách a jednou za týden, pokud byla na cele více než jedna osoba, vždy v sobotu. Koupání a převlékání do čistého prádla bylo povoleno jednou za týden.

Při každé kontrole musel stát vyšetřovaný v pozoru čelem k oknu (zády ke dveřím) a komunikovat se službou pouze pokud byl tázán.⁵¹

Na cele bylo dovoleno větrat ve 3 časových úsecích a to od 6-8 hodin ráno, ve 13-14 hodin, večer od 18-20 hodin. Po dobu kdy byla otevřena okna, musel vyšetřovaný stát na místě, které mu k tomu bylo určené, a nesměl z něj za žádných okolností odejít.⁵²

---

⁴⁸ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště, nezprac. Orientační zpráva za měsíc duben 1952 o vyšetřovací věznici Stb Uh. Hradiště, karton 31.

⁴⁹ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995, Výroční zpráva za rok 1950, inventární číslo 1, karton 31.

⁵⁰ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Kauza Uherské Hradiště. Česko 2006.

⁵¹ ABS Kanice, Fond E 9, Velitelství oddílu SVS Uherské Hradiště 1950 – 1953, Řád pro věznice Ministerstva vnitra Československé republiky, karton 1.

Během celého dne nesměl vyšetřovaný sedět na slamníku nebo používat deky ke svému pohodlí. Toto nařízení se nevztahovalo na nemocné osoby, které ale nejdříve musel prohlédnout lékař.

Ve věznici byl přísně zakázán jakýkoliv kontakt vězňů. O umístění na cely rozhodoval vyšetřovatel. Někteří vězni si místo na společné cele zasloužili spoluprací s vyšetřovatelem. Ten je na tuto celu potom dával záměrně, aby pomohl přesvědčit ke spolupráci i ostatní vězně.

Podle domovního řádu měl vyšetřovanec možnost si stěžovat na nevyhovující podmínky. Tyto námitky měl sepsat na papír, který mu byl vydán, ta byla dále předána vedoucímu věznice, který rozhodl, jestli je opodstatněná a jestli jí vyhoví.

Večerka začínala ve 22:00 hod. Vyšetřovaný byl povinný, si slamník položit na místo, aby na něj kukátkem bylo vidět a ležet na něm. Vyšetřovanec musel spát vždy obličejem ke dveřím a ruce mít položené na dece. V úkolech pro strážné ve vyšetřovací věznici se píše, že vyšetřovanec by si pod dekou mohl cíleně ublížit, například rozedřít ruce a následně do rány vtírat nečistoty aby dosáhl otravy krve. Pod příkrývkou mohl z dek, prádla nebo špagátu plést lano, které mohl použít k sebevraždě nebo útěku.⁵³

Tresty za neuposlechnutí můžou být důtka, půst o vodě a chlebu nebo tvrdým ložem na temnici.⁵⁴

Pracovní dílny

Vyšetřovanci měli na rozdíl od běžných vězňů mnohem méně možností, jak se zapojit do pracovního procesu. I tak ale práci museli vykonávat, protože byla brána jako nejvýchovnější prostředek. Několik vězňů pracovalo jako chodbaři, mimo jiné i ženy. V rozhovoru se k této službě vrátila vyšetřovaná Anna Honová, která vykonávala práci v mužské části věznice. Podle ní to byla velmi psychicky náročná práce, protože při

---

⁵² ABS Kanice, Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Domácí řád pro vyšetřovance ve věznici, karton 31.

⁵³ ABS Kanice, Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Úkol vyšetřovací věznice Stb, karton 31.

⁵⁴ ABS Kanice, Přírůstek Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Domácí řád pro vyšetřovance ve věznici, karton 31.

výkonu své práce musela z cel odnášet oblečení, které bylo zakrvácené od tvrdých výslechových metod, a ona některé muže znala osobně.⁵⁵

Další vězni byli využíváni při práci, kterou mohli dělat na celách. V roce 1954 se jednalo například o draní peří. Také byla vězňům přidělena práce pro čokoládovnu v Rohatci a ve Všetulích. Vězni vyráběli papírové obaly na Vánoční kolekce.⁵⁶

Náboženství ve věznici

I když komunistická strana nepodporovala náboženství v jakékoliv podobě, ve věznici se k přiznání snažili vyšetřovatelé využít i náboženského přesvědčení některých vězňů.

Vězni měli přístup do vězeňské kaple, která se nachází v druhém patře věznice. StB se rozhodla zneužít zpovědní tajemství a místo faráře, kterému by se vězni svěřovali, nasadili příslušníka StB. Tento trik byl ale velmi rychle vězni prozrazen a StB se tak nedozvěděla vůbec nic. Vyšetřovatele prozradila špatně zvolená barva taláru.⁵⁷

Jak ale uvádí vězen Jan Janků i tak se ve vězení mše sloužila tajně. *„Mše se dala sloužit, ale byla zjednodušená tím, že jsme si museli pamatovat texty. Měli jsme jednu hrozinečku, která se den předtím namočila a druhý den vymáčkala. To byla krev Kristova a jako hostie nám stačil kousek bílého chleba“.*⁵⁸

Kultura

Ve věznici StB byly mnohem přísnější podmínky oproti krajské věznici. Lidem sice byly nabízeny možnosti, jak si svůj pobyt zde aspoň trošku zlepšit, ale všechny výhody byly pouze za přiznání se k trestnému činu nebo spolupráci s vyšetřujícími orgány. Takovou výhodou byl nákup jídla nad obvyklé přiděly, který povoluje na návrh vyšetřujícího pracovníka velitel věznice.

---

⁵⁵ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

⁵⁶ ABS Kanice, Fond E 9, Velitelství oddílu SVS Uherské Hradiště 1950 – 1953, Řád pro věznice Ministerstva vnitra Československé republiky, karton 1.

⁵⁷ *Jak se modlí muklové*, [dokument], režie Jan NOVÁK, Česko 2007.

⁵⁸ Tamtéž.

Z věznice nebylo možné za normálních okolností posílat dopisy. Povoleny to měli jen osoby, u kterých tyto dopisy mohly přispět k doznání k činu.

Vyšetřovanci nesměli dostávat denní tisk ani marxistickou literaturu.⁵⁹

Lékařská péče

Pro věznici byl vyčleněn jeden lékař. Na odborné vyšetření byli vězni převáženi podle závažnosti zdravotního stavu, buď do nemocnice v Uherském Hradišti, nebo do krajské soudní věznice nemocničního oddělení u sv. Anny, která se nacházela v Brně.⁶⁰ V Uhersko-Hradištské nemocnici měla věznice k dispozici jeden pokoj, který měl zamřížované okno. Vězně zde hlídala služba SNB a SVS.⁶¹

Vyšetřovací metody

O tomto tématu se začalo otevřeněji mluvit již v roce 1956 a měla za následek znovuotevření některých případů. Tyto byly posuzovány na základě výpovědí, které byly mnohdy vynucené jak psychickým tak fyzickým násilím. Během roku 1956 byla vyslechnuta převážná část bývalých příslušníků vyšetřovacích skupin, kteří svorně přiznávají, že násilí na vyšetřovaných bylo použito, ale nikdo se k nim osobně nepřihlásil.

Výslechy se měly provádět podle služebního předpisu rozkaz ministra národní bezpečnosti č. 16 ze dne 5. 4. 1951. V článku 4. se uvádí: „*Při vyšetřování jsou vyšetřující orgány povinny vést s vyšetřovanou osobou úporný a neumdlévající boj, jehož cílem a konečným výsledkem musí být plné odhalení a objasnění jejího trestného činu a zjištění spoluviníků. Úspěšný výsledek tohoto boje zajišťují protokoly o výslechu svědků, konfrontace, ale nejhlavnějším a nejdůležitějším základem úspěšného výsledku je výslech, houževnatě a promyšleně prováděným s obviněným.*“⁶²

---

⁵⁹ ABS Kanice. Fond E 9, Korespondence Ministerstva spravedlnosti 1949 – 1950. Vyšetřovanci pro politické trestné činy – zákaz odebírání novin ze dne 31. května 1950., karton 1.

⁶⁰ NA, fond SSNV, nezprac. Hlášení č. 2 z 25. 2. 1950, karton 4,5.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Jaroslav VOREL a kol., *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I.*, Praha 2003, s. 84.

Tento předpis vyšetřující muže sváděl k tomu, že je nutné používat i nezákonných metod k tomu, aby se pachatel trestného činu přiznal.

Během těchto výslechů se začalo také používat otázkových protokolů. Vyšetřovanec odpovídal na předem vymyšlené otázky. V nich byly otázky pouze na trestnou činnost, po zápisu je musel vyšetřovanec podepsat a naučit se odpovědi z paměti. Pole tohoto protokolu se jej poté ptali u soudu, především u veřejného, a on musel vypovídat přesně podle nich. Během čekání na soud byly s vyšetřovanci vedené tzv. udržovací výslechy, které měly zjistit, zda se vyšetřovanec správně naučil otázkový protokol.⁶³

Hlavním velitelem vyšetřovny byl major Ludvík Hlavačka a velitelem odboru vyšetřování byl František Jež. Na oblastní úřadovně pracovali kromě zmíněným ještě Josef Šobáň, Jindřich Lovecký, Alois Grebeníček, Jan Mareček, Vincenc Šimák, František Ondra, Antonín Višenka, Alois Čáň, Petr Kočí, František Foltýn, Antonín Adamčík, Augustin Knot, Augustin Blecha, Miloš Holub, Jaroslav Soukup, František Kozumplík, Miloš Dospiva, František Dostál, Josef Dufek, Karel Dvořák, František Fuchs, Alois Holas, Bedřich Hrabal, Ladislav Husák, Jan Jelínek, Miloš Kyas, Leopold Lovecký, Rostislav Medek, Josef Navrátil, Oldřich Novotný, Miroslav Obdržálek, Bohuslav Pytlík, Dominik Řezníček, Jan Sasín, Jan Šácha, Antonín Vála, Antonín Vranka a Vladimír Zavadilík.⁶⁴

Hned při vzetí do vazby měl být proveden první výslech, aby si vyšetřovaný nemohl rozmyslet svou řeč.⁶⁵ Běžně se při vyšetřování užívalo donucovacích prostředků, jako byla rána pěstí do obličeje.⁶⁶ Do protokolu po sametové revoluci vypověděl Miroslav Žák „*Vzpomínám si, že náčelník Lovecký spolu s vyšetřovatelem Mikulicou umlátí při vyšetřování pěstmi jednoho člověka, který převáděl lidi do zahraničí. Velitel KV StB Ludvík Hlavačka byl špatný člověk. V době kdy byl ve funkci náčelníka, se ve věznicích v Uherském Hradišti hodně mlátili lidi. Mlátili je rukama. To jsem viděl. Bití vězňů prováděl hlavně Novotný.*“⁶⁷

---

⁶³ Tamtéž, s. 179,

⁶⁴ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 442.

⁶⁵ ABS Kanice, fond Příkladů Brno z r. 1995, Uherské Hradiště. Úkol vyšetřovací věznic Stb, karton 31.

⁶⁶ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv.j. 459 (A8).

⁶⁷ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003. s. 448.

Jedno z obvyklých bití byla tzv. Baštonáda. Bylo to bití do chodidel pendrekem.⁶⁸

Mezi obvyklé vyšetřovací metody patřilo používání gumových obušků, fackování, používání elektrických bot. Tyto metody byly používány přímo při výsleších. Mezi další tresty a možnosti, jak z vyšetřovaných vynutit přiznání, bylo odpírání jídla a vody a také posílání těchto lidí na samotky, kde byli celý den pod dohledem, museli neustále chodit a nesměli se zastavit. Na lepší provádění kontrol tohoto trestu se vyšetřovanému nazouvaly dřevěné boty, které při chození vydávaly zvuk, a strážce jej slyšel.⁶⁹ V těchto samotkách také bylo umělé světlo, které se nevypínalo ani v noci a vyšetřovaný tak ztrácel pojem o čase.⁷⁰

K popisovaným praktikám se přiznali samotní vyšetřovatelé, Alois Čán a Rudolf Bezděk, kteří ve svých výpovědích přiznávají, že při vyšetřování skupiny „HRAD“ bylo při výsleších použito tvrdých fyzických metod, aby se dotyčný přiznal. Takto bylo učiněno přiznání i při podvržených domovních prohlídkách v akci „Jan Masaryk“.⁷¹

Bývalá vězenkyně Haluzová, popisuje ve své výpovědi, že nejhorší pro ženy bylo psychické týrán. Jak dokazuje její případ. Poté, co nespolupracovala při výsleších, byla přidělena na celu ke dvěma ženám, které trpěly syfilidem. Vzhledem k tomu, že zde byla nulová hygiena a spoluvězenkyně jedly ze společných talířů, které se umývaly pouze studenou vodou, rozhodla se vůbec nejíst. Když ani po tomto věznění nechtěla vypovídat podle protokolu, rozhodl se vyšetřovatel ji znovu přestěhovat. Tentokrát to byla samotka, ze které měla výhled na šibenici. Podle jejich slov toto byla nejhorší část jejího věznění, když se musela dívat na matky, jak vytahují své malé děti z papírových krabic od bot a kojí je pod šibenicí, kde byli předtím popravení lidé.⁷²

Další vězenkyně, paní Honová, vypověděla, že i na ženách byly používány tvrdé výslechové metody. Popisuje, jak dostala do cely mísu, kterou musela udržet několik hodin na ruku. Ty musely být napřažené, pokud se voda vylila, byla tvrdě bita.⁷³

---

⁶⁸ Luděk NAVARA, *Příběhy třetího odboje*, Brno 2010. S. 32.

⁶⁹ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

⁷⁰ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv.j. 459 (A8).

⁷¹ Tamtéž.

⁷² *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

⁷³ Tamtéž.

O mučení vypověděl také člen sokola Svoboda. Vyšetřovatelé se vztekali a nechali ho dělat dřepy až do úplného vyčerpání. Fackovali ho, nutili kleknout na lavici a bili ho pendrekem po šlapkách.⁷⁴

Elektrické boty

Asi nejvíce diskutované téma ohledně vyšetřovací věznice bylo a bude používání elektrických bot. Použití tzv. elektrických bot, je doloženo podle výpovědí bývalých vyšetřovatelů minimálně u výsledků odbojové skupiny „HRAD“.

„U nás, u orgánu, byl políček vyšetřovancům běžná věc, ovšem příkladně používání elektrických bot nebyl výstřelek, nýbrž systém vyšetřovací práce, který trval podle mých znalostí nejméně rok, a to na bývalé oblastní úřadovně MV Uherské Hradiště.“⁷⁵

Přístroj byl jednoduché zařízení, které se skládalo ze dvou vložek do bot, které si sám vyšetřovaný musel do bot dát a poté je pořádně utáhnout tkaničkami. Vložka byla 25 cm dlouhá a široká 6-7 cm. Tyto vložky byly spojeny. Drát vedl do induktoru, který ovládal orgán Stb. Vyšetřovaný musel ležet. Této metody se užívalo v případech, že ani po bití při výsleších vyšetřovaný nechtěl promluvit.⁷⁶

Používání elektrických bot se neprovádělo přímo ve věznici. Odehrávalo se v budově na Kunovské ulici (dnešní třída Maršála Malinovského). Po použití těchto bot vyšetřovaný nemohl do věznice sám dojít, proto jej příslušníci StB museli nosit, což u kolemjdoucích budilo pozdvižení.⁷⁷

K profesoru Mudr. Vladimíru Kluskovi byl po takovém výsledku přidělen profesor Pavel Dědičnick. O jeho stavu vypráví: *„Pan Dědičnick měl po elektrických šocích úplně zničenou páteř. Ke mně do cely ho dali, snad kvůli tomu abych se o něj postaral. Bolesti nemohl stát ani sedět. Měl jsem u sebe pár tablet proti bolesti, tak jsem mu je dal. Několik dní jsem mu musel dávat tekutinu po lžičkách“.*⁷⁸

---

⁷⁴ Luděk NAVARA, *Příběhy třetího odboje*, Brno 2010. s. 38.

⁷⁵ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv.č. 459 (A8).

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

⁷⁸ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko, 2006.

Používání elektrických bot bylo zpočátku tajné. Vymyslel je Ludvík Hlavačka, který také sám určoval, který vězeň bude touto metodou vyšetřován. Tyto vyšetřovací metody používali Mareček a Čán, kteří za jejich užití byli od sboru StB vyloučeni.⁷⁹

Na zkušenost s výsledkem těmito botami vzpomínal v dokumentu pro Českou televizi bývalý vyšetřovatel Augustin Blecha: „*Bylo to, když se u nás v Uherském Hradišti vyslýchal někdo ze Zlína. Do kanceláře za mnou přišel vedoucí František Jež, že z rozkazu Ludvíka Hlavačky, se máme všichni zúčastnit výsledku v podkrovní místnosti úřadovny na Kunovské ulici. Tato místnost sloužila pro kurýry, když nám něco vezli a mohli tam přespat. Byly v ní dva železné kavalce, na kterých byl slamník. Ještě jsem do sejfů uložil dokumenty, které jsem nemohl nechat na stole a přišel jsem za nima. Když jsem tam přišel, z jedné postele byl slamník uklizen a zbyla jenom kovová konstrukce. K ní byl přivázán za ruce a nohy nějaký muž. U jeho hlavy stál Hlavačka a u nohou Alois Čán, také vyšetřovatel Stb. Hlavačka na něj křičel, mluv!. On mu ale neodpověděl a tak Čána točil knoflíkem a já viděl, jak se ten člověk zmítá v křečích.*“⁸⁰

Tresty smrti

Ve věznici v Uherském Hradišti bylo popraveno 208 lidí v období let 1918-1989.⁸¹ Z politických důvodů zde bylo popraveno v 50. letech 5 mužů. Všichni byli odsouzeni za velezradu podle zákona 231/1948. Jednalo se o Antonína Jánošíka⁸², Rudolfa Lenharta⁸³, Františka Manu⁸⁴, Aloise Šimaru⁸⁵ a Karla Zámečnicka⁸⁶.

V 50. letech byl trest smrti vykonáván oběšením, podle § 29 trestního zákona č. 86 Sb. Ze dne 12. 7. 1950. Poprava se vykonávala krutým způsobem. Odsouzenému nebyl zlomen vaz, ale zemřel na následky udušení. Ve věznici v Uherském Hradišti se popravovalo na nádvoří, na které byl výhled z některých cel. Trest vykonával jeden kat a dva pomocníci, kteří byli rekrutováni z řad občanů. Jednalo se o oprátku, která byla zavěšená na kladce na vztyčeném prkně. Popravený umíral 8-12 minut. Až do roku

---

⁷⁹ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv. j. 459 (A8).

⁸⁰ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

⁸¹ Otakar LIŠKA, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, Praha 2006, s. 181.

⁸² Tamtéž, s. 80.

⁸³ Tamtéž, s. 100.

⁸⁴ Tamtéž, s. 104.

⁸⁵ Tamtéž, s. 144.

⁸⁶ Tamtéž, s. 159.

1954 se takto popravovalo ve všech krajích, od tohoto roku se odsouzení na smrt vozili z celé republiky do Ústavu nápravných zařízení v Praze – Pankráci.⁸⁷

O vykonaném trestu smrti se pozůstalí dozvěděli až po samotném provedení rozsudku. Po něm byl zápis o provedení popravky zaslán pozůstalostnímu soudu a matrikářce v místě narození a bydliště, nikde ovšem nebyl udán důvod úmrtí.⁸⁸

Odsouzený k trestu smrti byl na cele s jinými vězni. Na smrt A. Jánošíka vzpomínal Jaroslav Žilák. Přibližuje, jak trávili zbylý čas odsouzení muži ze skupiny Světлана, na výkon trestu smrti. V každé cele bylo 14 vězňů, z nichž jeden byl odsouzený na smrt. Ostatní jej měli hlídat, aby si něco neudělal. Z této cely byl odsouzený přiveden na celu smrti, kde mohl napsat dopisy a odtud byl odveden na popraviště.⁸⁹

Sebevražda Aloise Pohunka

K tvrdým zatýkacím a výslechovým metodám používaných vyšetřovateli se také připočítává případ úmrtí Aloise Pohunka.

Alois Pohunek byl obchodník ze Střelné, který spolupracoval s odbojovou skupinou Světлана – Makyta. Ze svého obchodu jim dodával potraviny a drogerii pro ukryté členy. Při zatčení byl surově zmlácen- udeřen pažbou samopalů do týla. Podle svědků musel být do auta přinesen. Ještě v tu noc, kdy došlo k zatčení, ve věznici zemřel. Jeho tělo bylo druhý den přivezeno rodině do Střelné a bylo přikázáno, aby byl hned pohřben. Na úmrtním listě byla jako důvod smrti uvedena sebevražda oběšením na pásku od kalhot. Rodinný lékař ale ještě před pohřbem stačil tělo ohledat, žádné stopy po udušení nenašel, místo toho našel stopy od rány na temeni hlavy, které považoval za příčinu smrti.⁹⁰

---

⁸⁷Otakar, LIŠKA, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, Praha 2006, s. 23.

⁸⁸Tamtéž, s. 32.

⁸⁹Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 501.

⁹⁰Petr RADOSTA, *Protikomunistický odboj (historický nástin)*, Praha 1993, str. 110.

Historie věznice Uherské Hradiště

Vznik věznice a soudního paláce je spjat s reorganizací justice a vězeňství v polovině 19. století, především s císařským nařízením z 14. července 1849. V Uherském Hradišti tedy vznikl krajský soud, ke kterému se zpravidla vázala i věznice.

Po ustanovení několika komisí bylo rozhodnuto o spolufinancování i výběru místa, kde bude nová soudní budova a věznice stát. Město Uherské Hradiště se na stavbě podílelo částkou 40 000 zlatých a také dalo k dispozici bezúplatně pozemek. K tomu muselo město přistoupit, jelikož o stavbu věznice se přihlásilo i město Kroměříž.⁹¹

Se samotnou stavbou se začalo na jaře v roce 1892. V předešlém roce proběhlo výběrové řízení na stavební, keramické a tesařské práce. Vzhledem k tomu, že firma Nekvasil z Prahy, nakonec nabídla za stavební a keramické práce nejnižší cenu a u tesařských prací druhou nejnižší, ujala se stavby celé budovy.⁹² Stavba tehdy stála 3 miliony korun a stavební dozor vedl Dominik Fey.⁹³

Stavba byla dokončena v roce 1897. Její kapacita byla 300 vězňů, počítalo se s tím, že maximum vězňů je 410. Ve věznici byly k dispozici samovazební cely, těch bylo 49 a také společné cely, kterých bylo 45.⁹⁴

Ve věznici byli první političtí vězni již v roce 1921. Jednalo se o účastníky tzv. hodonínské stávký.⁹⁵

Během let 1940-1944 byla věznice využívána Gestapem. Pro jejich potřeby bylo uvolněno II. poschodí a samovazební cely. Věznici Gestapo využívalo pouze jako zadržovací věznici, odkud byli vězni převáženi po pár dnech do větších věznic nebo

---

⁹¹ZÁMEČNÍK, Jan. *Dějiny věznice v Uherském Hradišti. Období do roku 1945*. Brno, 2014. Magisterská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil, Ph.D., s. 16.

⁹² Tamtéž str. 25-26.

⁹³ Pavel PORTL, *Věznice Uherské Hradiště* (informační brožura k expozici Věznice Uherské Hradiště), soukromý archiv autorky.

⁹⁴ NA, fond SSNV, Reorganizace vězeňství – vybavení trestních ústavů a věznic krajských soudů. Zpráva ze dne 20. listopadu 1948. Karton 4,5.

⁹⁵ Ta proběhla 10. - 17. prosince 1920. Během této stávký se rozhodli dělníci převzít silou moc. Během násilných střetů v republice bylo zatčeno 3000 osob. Proti demonstrujícím byla nasazena armáda a vyhlášeno stanné právo. Zatčení z hodonínského okresu byli uvězněni v Uhersko-Hradištské věznici.

koncentračních táborů. Kapacita věznice v této době byla neustále překračována, za 4 roky, co věznice sloužila Gestapu, tudy prošlo 11 887 osob.⁹⁶

Po konci války ve věznici probíhaly mimořádné lidové soudy. První rozsudky jsou datovány z 14. srpna 1945. Veřejných žalobců v Uherském Hradišti bylo od roku 1945 sedm a soudců z lidu 24. Od roku 1945-1948 bylo v Uherském Hradišti posouzeno 1200 osob, z nichž 46 bylo odsouzeno k trestu smrti. Popravy byly vykonány hned v den rozsudku přímo ve věznici.⁹⁷

Věznice byla uzavřena v roce 1960. Při reorganizaci statní správy byla krajská věznice přesunuta do Brna a věznice v Uherském Hradišti již nebyla potřeba. Od roku 1964 byla využita pouze budova justičního paláce, ve které dodnes sídlí střední uměleckoprůmyslová škola. V 80. letech bylo snaha o využití věznice jako Dům služeb. Pravděpodobně z finančních důvodů nebyl tento plán uskutečněn.⁹⁸

---

⁹⁶Pavel PORTL, *Věznice Uherské Hradiště* (informační brožura k expozici Věznice Uherské Hradiště), soukromý archiv autorky.

⁹⁷ MULLER, Jan. *Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945-1948*. Hradec Králové, 2015. Magisterská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D., s. 23.

⁹⁸Pavel PORTL, *Věznice Uherské Hradiště* (informační brožura k expozici Věznice Uherské Hradiště), soukromý archiv autorky.

Soudní věznice Uherské Hradiště

Cely

Věznice byla rozdělena na mužskou a ženskou část. Ve věznici byli také umístěni mladiství, kteří byli od dospělých odděleni.⁹⁹

Do jedné cely nesměli být umístěni vyšetřovaní a odsouzení. Vzhledem k přeplnění věznice ale nebylo možné toto pravidlo splnit pokaždé.¹⁰⁰ Přeplnění věznice znamenalo, že na samotky byli umisťováni v průměru 3 vězni, na společnou celu až 15 lidí. Vzhledem k překročení kapacity věznici nebylo možné zajistit ani tolik lůžek, kolik bylo vězňů. Na tuto situaci vzpomíná I. Bilík, který popisuje, že se 2 postele srazily k sobě, aby vznikl prostor pro tři muže, kteří spolu spali na takto vytvořené posteli.¹⁰¹ Také splachovací toalety byly ve všech celách až od roku 1954.¹⁰²

Na samovazbách zajišťovali práci tzv. chodbaři. Jednalo se o vězně, kteří roznášeli jídlo, čistili cely. Také sbírali po jídle misky a příbory. Tito chodbaři byli na samovazbách tři.¹⁰³

Strážní jednotky

Od roku 1948, poté co komunistická strana převzala vedoucí úlohu ve státě, začala reorganizace i ve věznici v Uherském Hradišti.

Postupem času byli z pracovních poměrů vyřazováni lidé, kteří nebyli vedeni ve straně. Vězeňskou stráž převzala SVS. Názorně je to vysvětleno ve výroční zprávě za rok 1950,

---

⁹⁹ SOKA Uherské Hradiště, fond OP UH, Zpráva okresní prokuratury Uherské Hradiště ze dne 3. 1. 1956, inv.č. 68, karton 39.

¹⁰⁰ SOKA Uherské Hradiště, fond OP UH, Zpráva okresní prokuratury Uherské Hradiště ze dne 24. 1. 1956, inv.č. 68, karton 39.

¹⁰¹ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko, 2006.

¹⁰² ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1954. Inv. č. 1. Karton č. 31.

¹⁰³ ABS Kanice, Fond E 9, Pokyny pro výkon služby příslušníků vězeňského strážního oddílu Stb ve věznici krajského soudu v Uh. Hradišti ze dne 17. srpna 1951, karton 1.

kdy pracovníků, kteří byli ve straně, bylo 64 a 6 kandidátů na vstup do komunistické strany.¹⁰⁴

Strážný, který měl denní službu, u sebe nesměl mít zbraň. Tato zbraň byla uložena v trezoru u velitele věznice. Pistoli nebo samopal mohl mít u sebe strážný pouze v noci. Ostraha na noční službě u sebe nesměla mít klíče od cel, ty byly v kanceláři vedoucího. Strážný vykonávající noční službu u sebe mohl mít pouze klíče od malých okýnek na pozorování vězňů.¹⁰⁵

Volný čas

Až do roku 1954 nebylo možné pořádat vycházky všech vězňů v jeden den. Dvůr byl na toto uzpůsoben až tímto rokem. Od tohoto roku se tedy dohromady mohlo procházet až 5 vězňů v jednu chvíli za dozoru pouze jednoho strážníka.¹⁰⁶

Vězen si také mohl zapůjčit knihy z knihovny. Na výběr bylo z poučných, zábavných a německých knih. Nejvíce půjčených knih bylo zábavných.¹⁰⁷ Postupně se také začal zvyšovat počet knih k půjčení z původních 566 až na 2339 v roce 1951.¹⁰⁸

Vězňům bylo dovoleno odebírat časopisy. Jednalo se o Rudé Právo, Práci a Tvorbu. Cílem bylo informovat vězně o budovatelské práci občanů. Tisk si vězni museli platit ze svých prostředků.¹⁰⁹

Vězni také mohli navštěvovat filmová představení nebo se zúčastňovat zájmových kroužků, které fungovaly od roku 1951. Na výběr bylo ze 4 kroužků.¹¹⁰ Filmových představení bylo za rok 1950 uskutečněno 60.¹¹¹

Pro vězně se také začaly konat politické přednášky. Za rok 1950 jich bylo 10 politických a na jiné téma nebyla uskutečněna ani jedna.¹¹²

---

¹⁰⁴ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1950. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹⁰⁵ ABS. Fond E 9, k. 1. Pokyny pro výkon služby příslušníků vězeňského strážního oddílu Stb ve věznici krajského soudu v Uh. Hradišti.

¹⁰⁶ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1954. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹⁰⁷ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1948. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹⁰⁸ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1951. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹⁰⁹ ABS Kanice. Fond E9, Korespondence Ministerstva spravedlnosti 1949 – 1950. Pokyny pro příslušníky vězeňského strážního oddílu Stb, pro výkon služby na samovazbách v Uh. Hradišti, karton 1.

¹¹⁰ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1951. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹¹¹ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1950. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹¹² Tamtéž.

Pracovní dílny

Nejdůležitější částí trestu byla práce. Práci pro socialistickou republiku měla být zjednána náprava jedince, proto bylo velmi důležité zajistit odsouzeným práci. To ale nebylo pokaždé možné. Mezi nejčastější práce se řadily ty, které měly zajišťovat chod věznice, například šití oblečení pro vězně, stavební úpravy na budově aj.

Ve věznici bylo několik druhů manuální činnosti. Klíčem k rozdělení vězňů na tyto práce byla jejich předchozí pracovní činnost a tedy odbornost.

Pro ženy zde byla zřízena krejčovská dílna a pro muže hned několik profesí. Jednalo se o dílnu obuvnickou, truhlářskou, zámečnickou, zednickou, knihařskou, malířskou a holičskou. Tyto dílny zajišťovaly chod věznice. Například v krejčovské dílně se vyrábělo prádlo pro trestance. Tesařské a malířské dílny se zase staraly o vzhled věznice. V roce 1950 bylo v těchto dílnách zaměstnáno 19 vězňů, z nichž 9 bylo krejčích.¹¹³

Věznice měla sjednané pracovní čety i mimo věznici, na těch se ale podíleli odsouzení z krajské soudní věznice. Věznice měla sjednanou smlouvu se stavební firmou Československé stavební závody, národní podnik Vsetín – stanoviště v Kunovicích.¹¹⁴

Do roku 1948 byli vězni také využíváni při práci na statcích v okolních vesnicích a firmách. Smlouvu měla věznice se statkem ve Velehradě, Hruškovcích a v Hluku. Pracovní skupiny na statcích měli většinou 10-13 členu.¹¹⁵

Během prací mimo věznici se několik vězňů pokusilo o útěk. V roce 1949 utekli 3 vězni, z nichž jeden, Karel Wagenplast, nebyl dopaden.¹¹⁶

Odměny a tresty vězňů

Za dobré chování bylo dovoleno psát dopisy domů nebo je přijímat. V roce 1948 bylo odesláno 592 dopisů a přijato 643. Psaní dopisů rodině povoloval vyšetřující orgán. Dopisy procházely cenzurou.¹¹⁷

---

¹¹³ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1950. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹¹⁴ ABS Kanice, instrukce pro velitele pracovního oddílu trestanců, zařazených do práce mimo kraj. Sou. Věznici v Uherském Hradišti

¹¹⁵ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1948. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹¹⁶ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1949. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹¹⁷ ABS Kanice. Fond E 9, Pokyny pro výkon služby příslušníků vězeňského strážního oddílu Stb ve věznici krajského soudu v Uh. Hradišti, karton 1.

Vězni také mohli dostávat balíčky s potravinami, které nesměly přesahovat váhu 2 kg. Pokud byl balíček větší, velitel věznice rozděloval přebytek pro ostatní vězně.¹¹⁸ Balíček mohl být přijat jen jednou za 14 dní. Byl odměnou za pilnou práci a splnění pracovních norem.¹¹⁹

Za odměnu byly také trestanci povolovány návštěvy, jen za rok 1948 jich bylo uskutečněno v celé věznici 807.¹²⁰ Návštěvy mohly do věznice chodit v neděli nebo v dny pracovního klidu. Setkání vždy musel přihlížet vedoucí oddílu a musel je také zapisovat.¹²¹

Naopak trestem mohlo být udělení půstu, tvrdých loží, samovazby nebo okovů. Nejčastějším trestem bylo odepření všech výhod, které si zatím trestanec zasloužil, na dobu několika měsíců.¹²²

Vězňům – kuřákům bylo za odměnu povoleno kouřit. Cigarety si musel platit ze svých prostředků a nesměl je dostávat v potravinových balíčcích. Nákup cigaret zajišťovalo vedení věznice. Pokud pracoval v areálu, věznice, mohl si denně koupit až 3 cigarety, pokud mimo něj byl mu přiděl zvýšen až na 6 cigaret denně. Kouřit ale nebylo možné během pracovní doby, také na celách měli být odděleni nekuřáci od kuřáků.¹²³

Zdravotní péče

Věznice měla svého ústavního doktora, který si zde odpykával trest. Tento doktor ordinoval ve zvláštní místnosti. K dispozici byl také zubař, který zde byl taktéž ve výkonu trestu.¹²⁴ Mezi nejčastější choroby, kterými vězni trpěli, byli pohlavní nemoci. Jen v roce 1948 se s nimi léčilo 16 žen a 1 muž.¹²⁵

---

¹¹⁸ ABS Kanice, instrukce pro velitele pracovního oddílu trestanců, zařazených do práce mimo kraj. Sou. Věznici v Uherském Hradišti.

¹¹⁹ ABS Kanice. Fond E9, Korespondence Ministerstva spravedlnosti 1949 – 1950. Pokyny pro příslušníky vězeňského strážního oddílu Stb, pro výkon služby na samovazbách v Uh. Hradišti, karton 1.

¹²⁰ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1948. Inv. č. 1, karton č. 31.

¹²¹ ABS Kanice, instrukce pro velitele pracovního oddílu trestanců, zařazených do práce mimo kraj. Sou. Věznici v Uherském Hradišti

¹²² ABS Kanice. Fond E9, Korespondence Ministerstva spravedlnosti 1949 – 1950. Pokyny pro příslušníky vězeňského strážního oddílu Stb, pro výkon služby na samovazbách v Uh. Hradišti, karton 1

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ SOKA Uherské Hradiště, fond OP UH, Zpráva okresní prokuratury Uherské Hradišti ze dne 1. dubna 1952, inv. č. 68, k. 39

¹²⁵ ABS Kanice, fond Přírůstek Brno z roku 1995. Výroční zpráva za rok 1948. Inv. č. 1, karton č. 31.

Vyšetřování soudce Jaroslava Horňanského

Už na začátku 50. let se začaly dostávat informace o týrání vězňů do podvědomí lidí. Podle vzpomínek vyšetřovance Jana Pospíšila, se díky jednomu „muklovi“ podařilo propašovat „motáka“ se zprávou z věznice ven. V něm bylo detailně popsáno mučení při výsleších.¹²⁶

Tato zpráva, spolu se stížnostmi rodinných příslušníků vyšetřovanců, se dostala až k předsedovi Státního soudu Brno. Ten se rozhodl do věznice poslat 3 člennou skupinu, aby toto podezření prošetřila. Byl to soudce Jaromír Florián, doktor Miloš Vlček a zapisovatel Karel Kučera.¹²⁷

Dne 9. března 1949 přijela v podvečer komise do věznice v Uherském Hradišti. Když veliteli věznice vysvětlili důvod své návštěvy, odmítl je pustit do věznice. Po delší debatě nakonec uznal autoritu státního soudu a komisi dal k dispozici místnost, kde mohla výslechy provádět.¹²⁸

Ještě tu noc si komise předvolala vyšetřovance a otevřeně se jich ptali, jestli byli bití. K výslechu bylo předvedeno 24 vyšetřovanců, především členů bývalého Sokola. Většina z nich ale odmítala odpovídat nebo to úplně zapřela.¹²⁹ Tito lidé měli strach, že je to jenom řízená provokace vyšetřovatelů a pokud něco řeknou, budou bití ještě víc. Jeden z mála, který se odvážil poukázat na pravdu, byl Bohuslav Koukal. Své slova dokázal tím, že se svlékl. Nic víc již dokazovat nemusel, pouze podepsat protokol o výslechu.
130

Do protokolu, který skupina vyplnila, byly pravdivě napsány údaje o zraněních a také důvod jejich vzniku. Tento protokol byl psán dvojmo a jeden výtisk byl předložen veliteli věznice. Ještě ten večer byli dva muži převezeni sanitkou do nemocnice v Brně a dalších 12 převezli do věznice v Brně.¹³¹

---

¹²⁶ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko 2006.

¹²⁷ NA Praha, fond KSC-ÚV-100/1, sv. 70, a. j. 544, Záznam z šetření stížnosti Dr. Horňanského na poměry v krajské věznici Uherské Hradiště na způsob zacházení a výslechů s vyšetřovanci

¹²⁸ Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003. s. 463.

¹²⁹ VOREL Jaroslav a kol., *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I.*, Praha 2003, s. 178.

¹³⁰ Luděk NAVARA, *Příběhy třetího odboje*, Brno 2010. S. 41-43.

¹³¹ *Kauza Uherské Hradiště*, [dokument], režie Kristýna VLACHOVÁ, Česko, 2006.

Doktor Horňanský byl výsledkem komise velmi zaskočen. Rozhodl se celou zprávu předat na ministerstvo. Chtěl se sejít přímo s ministrem Alexejem Čepičkou. Zde byl ovšem důrazně upozorněn, že se dopustil zločinu, když zjišťoval stav vyšetřovaných. Byl nucen svou zprávu zničit a nadále se o stav vězňů nezajímat.¹³²

„Z Prahy se vrátil jako zpráskaný pes a měl strach, že bude zatčený on. Nakonec ho dali do blázince. Přesto ale ještě několik lidí odsoudil“. Vyprávěla soudkyně Státního soudu Brno Drahomíra Dohnálková.¹³³

---

¹³² Jaroslav POSPÍŠIL, *Hyeny v akci*, Vizovice 2003, s. 464.

¹³³ Luděk NAVARA, *Příběhy třetího odboje*, Brno 2010. S. 43.

Inspekce ministra vnitra

Vzhledem k tomu, že informace z věznice o postupech vyšetřovatelů se dozvídali i obyčejní lidé, bylo potřeba, aby se k tomuto tématu vyjádřila i vládnoucí strana a její zástupci. Během inspekce ministra vnitra v roce 1955 byly tyto metody prošetřovány. Poté, co komise předala své výsledky, byly některé procesy obnoveny a upraveny výše trestů.

Inspekce zjistila, že provokace byla provedena u 8 osob, které byly usvědčeny za spolupráci s tajným agentem zahraniční rozvědky, který byl ale prokazatelně agentem Stb. Tato inspekce zjišťovala především závady v postupech před samotným zatčením osob.¹³⁴

V roce 1957 byla provedena nová inspekce, která se zabývala nesprávnými vyšetřovacími metodami používané na oblastní vyšetřovně KV StB Gotwaldov. Výsledky inspekce byly prezentovány přímo ministru Rudolfu Barákovi. Inspekce zjistila hrubé závady ve vyšetřování, především používání fyzického a psychického násilí vyšetřovateli. Během tohoto vyšetřování byly provedeny výslechy, se čtyřmi vyšetřovateli, a to Karlem Hovězákem, Jaroslavem Turečkem, Aloisem Grebeníčkem a Čáňou.

Byly prošetřeny především skupiny „Světлана“, „Jan Masaryk“, „Blaník“ a „Včela“ a u všech komise doporučila znovuotevření případů. Z bývalých vyšetřovatelů nebyl potrestán nikdo. V době vyšetřování již ani jeden z nich pro StB nepracoval a náměstek generálmajor Hlavačka byl vyšetřován komisí stranické komise ÚV KSČ. Nebyl ale nijak odsouzen.

Ve svých výpovědích se všichni čtyři přiznávají k používání fyzického násilí, především bití u výslechů. Všichni také nezávisle na sobě potvrzují používání tzv. elektrických bot. Jediný kdo se k ničemu nepřiznal je vedoucí vyšetřovny Hlavačka, který v době vyšetřování této komise byl náměstkem ministra vnitra.¹³⁵

---

¹³⁴ ABS Kanice. AMV f. A8. Prošetření akce „Světлана“ zpracované na KS MV Gotwaldov - I. Část. inv.j. 156.

¹³⁵ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR I. díl, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv.j. 459.

„Je mi také zřejmo, že o těchto funkcionářích, kteří za používání nezákonných metod především jsou zodpovědní především, dnes bude pohled jiný, bude se říkat, že od roku 1952 ve svých funkcích své hrubé porušování zákonnosti smyli svojí dobrou prací, ale jako čestný muž nemíním zakrývat to, čeho jsem byl svědkem, nebo co vím, že se dalo.“¹³⁶

---

¹³⁶ ABS Kanice, fond Inspekce ministra vnitra ČSSR I. díl, Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště, inv.j. 459.

Soudní proces s vyšetřovateli po roce 1989

Dne 12. února 1997 byla podána na A. Grebeníčka, L. Hlavačku a V. Zavadilíka žaloba podle § 222 ods. 1 trest. Zákona. Tuto žalobu na ně podal Úřad pro dokumentaci a vyšetřování zločinu komunismu.

První rok byl soudní proces vedený proti všem mužům dohromady. V roce 1998 byl ale ze společného procesu vyřazen L. Hlavačka. Jeho proces byl nakonec 26. července 2001 přerušen.¹³⁷ Do jeho smrti, v roce 2005, nebyl proces obnoven.¹³⁸

Alois Grebeníček se ani jednou k soudu nedostavil. Byl před něj volán 11x, ale vždy byl soudu předložen posudek, že se jej nemůže zúčastnit z důvodu špatného zdraví.¹³⁹ Nakonec se soud usnesl, že A. Grebeníčka bude soudit přímo v Uhersko-Hradištské nemocnici. Den před soudním jednáním byl ale svým synem převezen do nemocnice v Břeclavi, čímž se líčení vyhnul.¹⁴⁰ Alois Grebeníček nakonec také umřel nepotrestán. Zemřel 27. července 2003.¹⁴¹

Jediný bývalý vyšetřovatel, který se dočkal rozsudku, byl tedy Vladimír Zavadilík. Nejprve byl rozsudkem ze dne 21. 1. 2000 zproštěn obžaloby. Státní zástupce se ale odvolal. Tomuto odvolání bylo vyhověno a v novém rozsudku ze dne 4. února 2002 byl V. Zavadilík odsouzen ke 2 letům s odkladem na 5 let. Proti tomu se státní zástupce znovu odvolal a Zavadilíkovi byl změněn výkon trestu a on nastoupil do věznice s dozorem na 2 roky.¹⁴²

---

¹³⁷ NA Praha, fond KPV, Doklady o věznicích Jáchymov, Plzeň – Bory, Mořina, Uherské Hradiště, Valdice. Zpráva Okresního státního zastupitelství Uherské Hradiště ze dne 30. 7. 2001. k. 65.

¹³⁹ NAVARA, Luděk. Kauza Grebeníček se vleče zbytečně. *Idnes* [online]. 23. února 2003 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/kauza-grebenicek-se-vlece-zbytecne-d58-/domaci.aspx?c=A020222_220505_krimi_was

¹⁴⁰ NAVARA, Luděk. Alois Grebeníček opět zamotal hlavu soudu. *Idnes* [online]. 25. březen 2003 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/alois-grebenicek-opet-zamotal-soudu-hlavu-fi2-/domaci.aspx?c=A030324_211314_domaci_jak

¹⁴¹ NAVARA, Luděk. Alois Grebeníček zemřel, unikl soudu. *Idnes* [online]. 28. červenec 2003 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/alois-grebenicek-zemrel-unikl-soudu-dby-/domaci.aspx?c=A030728_120030_domaci_kot

¹⁴² NAVARA, Luděk. Zavadilík musí do vězení. *MF dnes* [online]. 14. března 2003 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zavadilik-musi-do-vezeni-0x1-/domaci.aspx?c=A030314_131935_zpr_regiony_zln

Lidé, kteří u soudu svědčili, byli ale přesvědčeni, že především za neodsouzení A. Grebeníčka může soudkyně Renata Veselá. Nařkli ji z podjatosti, protože ona sama byla ještě v roce 1991 členkou komunistické strany. V této době také komunistickou stranu vedl syn A. Grebeníčka.

Závěr

Tato práce se zabývala věznicí v Uherském Hradišti v období 50. let 20. století. V této práci byla také velmi jednoduše naznačena odbojová skupina Světлана. Cílem bylo přiblížit „zločiny“, díky kterým se lidé do věznice dostávali.

Cílem této práce nebylo popsat všechny životní příběhy, které jsou s věznicí spojeny, ale spíše přiblížit každodenní praktiky, některých vyšetřovatelů a běžný chod v krajské vyšetřovací věznici a vyšetřovací věznici StB. Bohužel tato věznice nebyla jediná, kde se za dob komunismu dělo nepráví na lidech. Na dnešním stavu věznice je ale patrné, že je nutné si tyto příběhy neustále připomínat.

K popsání běžného chodu věznice jsem se snažila využít, jak institucionálních pramenů, tak i vzpomínek bývalých vězňů. Z práce je patrné, že se ve většině popsanych situací rozcházejí.

V dnešní době již není možné některé činy StB zjistit do detailu. Především u mučení elektrickým proudem je to nemožné. Vyšetřovatelé jsou již po smrti a vězni, kteří se dožili do dnešních dnů, jej nezažili. Pramenem, k těmto praktikám, je fond Inspekce ministra vnitra, kdy jsou sice praktiky potvrzené, ale zjistit kdo fyzicky „spouštěl knoflík“ se v nich nedozvíme.

Od 60. let minulého století budova věznice chátrá. V roce 1994 byla budova prodána ministerstvu spravedlnosti a okresní soud, zde měl uložené spisy. V roce 2009 vznikl spolek Memoria, který se snaží věznici opravit a smysluplně ji využít. Jejím plánem je, aby na tzv. třicítkách vznikl památník obětem komunismu. Zbytek věznice má být využit pro potřeby občanů. Město, má zájem o bezúplatné odkoupení od ministerstva a následnou opravu. Bohužel do dnešních dní nebyl problém vyřešen.

Seznam zkratek

ABS	Archiv bezpečnostních složek
ČSR	Československá republika
Gestapo	Geheime Staatspolizei
inv. č.	inventární číslo
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KV StB	Krajská vyšetřovna Státní Bezpečnosti
KNV	Krajský národní výbor
NA	národní archiv
StB	Státní bezpečnost
SVS	Sbor vězeňské stráže
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOkA	státní okresní archiv
UV KSČ	Ustřední výbor Koministické strany Československa

Zdroj

Prameny:

ABS. AMV f. A8, inv.j. 156. Prošetření akce „Světlana“ zpracované na KS MV Gotwaldov - I. Část.

ABS, f. Inspekce ministra vnitra ČSSR I. díl, inv.j. 459. Používání nesprávných metod na KV StB Uherské Hradiště.

ABS Kanice. Přírůstek Brno z roku 1995. Karton č. 31. Inv. č. 1. Výroční zprávy 1948-1954.

ABS. Fond E 9, k. 1. Pokyny pro výkon služby příslušníků vězeňského strážního oddílu Stb ve věznici krajského soudu v Uh. Hradišti.

ABS, instrukce pro velitele pracovního oddílu trestanců, zařazených do práce mimo kraj. Sou. Věznici v Uherském Hradišti

ABS, f. V-2670- BN, Vyšetřovací spis, Výslechové protokoly

NA Praha. KPV. k. 65. Doklady o věznicích Jáchymov, Plzeň – Bory, Mořina, Uherské Hradiště, Valdice.

NA Praha, f. SSNV, k. 4,5,8. Reorganizace vězeňství – vybavení trestních ústavů a věznic krajských soudů.

NA Praha, f. KSC-ÚV-100/1, sv. 70, a. j. 544, Záznam z šetření stížnosti Dr. Horňanského na poměry v krajské věznici Uherské Hradiště na způsob zacházení a výsledků s vyšetřovanci

PORTL, Pavel, Věznice Uherské Hradiště (informační brožura k expozici Věznice Uherské Hradiště), soukromý archiv autorky.

SOKA Uherské Hradiště, f. OP UH, k. 39, inv. č. 68. Zprávy okresní prokuratury Uherské Hradiště

Knihy:

HROCH, M. a kol. *Metody historikovy práce. Úvod do studia dějepisu IV*. Praha: SNP, 1983. s. 159.

KAPLAN Karel, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha: Barrister & Principal, 2008. ISBN: 978-80-7364-049-1.

KAPLAN, K. *Protistátní bezpečnost 1945-1948*, Praha, PLUS, 2015, s. 7. IBSN: 978-80-259-0364-3.

KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948-1956*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999. 290 s. IBSN:80-7239-024-4.

KAPLAN Karel, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha: Barrister & Principal, 2008, s. 57-58, IBSN: 978-80-7364-049-1.

LIŠKA Otakar, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, Praha Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. IBSN:80-86621-09-X.

MULLER, Jan. *Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945-1948*. Magisterská diplomová práce, vedoucí práce PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Historický ústav) Hradec Králové, 2015. s. 23.

NAVARA Luděk, *Příběhy třetího odboje*, Brno HOST, 2010. IBSN: 978-80-7294-341-8.

NAVARA, Luděk. Kauza Grebeníček se vleče zbytečně. In: *Idnes* [online]. 23. 2. 2003 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/kauza-grebenicek-se-vlece-zbytecne-d58-/domaci.aspx?c=A020222_220505_krimi_was

NAVARA, Luděk. Alois Grebeníček opět zamotal hlavu soudu. In: *Idnes* [online]. 25. 3. 2003 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/alois-grebenicek-opet-zamotal-soudu-hlavu-fi2-/domaci.aspx?c=A030324_211314_domaci_jak

NAVARA, Luděk. Alois Grebeníček zemřel, unikl soudu. In: *Idnes* [online]. 28. 7. 2003 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/alois-grebenicek-zemrel-unikl-soudu-dby-/domaci.aspx?c=A030728_120030_domaci_kot

NAVARA, Luděk. Zavadilík musí do vězení. In: *MF dnes* [online]. 14. 3. 2003 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zavadilik-musi-do-vezeni-0x1-/domaci.aspx?c=A030314_131935_zpr_regiony_zln

POSPÍŠIL Jaroslav, *Hyeny v akci*, Vizovice, Lípa, 2003. IBSN: 978-80-86093-68-0.

RADOSTA Petr, *Protikomunistický odboj (historický nástin)*, Praha EGEM 1993. IBSN: 80-85395-25-8.

VOREL Jaroslav a kol., *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*, díl I., Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003. ISBN:80-86621-03-0.

ZÁMEČNÍK, J. *Dějiny věznic v Uherském Hradišti. Období do roku 1945*.
Magisterská diplomová práce, vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil, Ph.D. (Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav) Brno, 2014. s. 16.

Audiovizuální dokumenty:

NOVÁK, Jan. Jak se modlí muklové, Česká televize, 2007, 22 minut, Česká televize [online] Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185258379-cesty-viry/407235100051008-jak-se-modli-muklove>>

PETROV, Marcel. Tajné akce STb: Akce Světлана, Česká televize, 2009, 14 minut, Česká televize [online] Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10209991308-tajne-akce-stb/409235100221014-akce-svetlana>>

VLACHOVÁ, Kristina. Kauza Uherské Hradiště. Česká televize, 2006, 57 minut. Česká televize [online] Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10096386929-kauza-uherske-hradiste/20656226261>> .

Seznam příloh

1. Letecký pohled na budovu věznice a justičního paláce
2. Věžeňská kaple - interiér
3. Chodba se samotkami
4. dvůr, kde probíhaly popravy
5. Rudolf Lenhart
6. Pohled z věžeňského dvora na křídlo se samotkami

Přílohy

1) Letecký pohled na budovu věznice a justičního paláce¹⁴³

¹⁴³ Převzato z https://slovacky.denik.cz/zpravy_region/muzeum-totality-ma-zabrat-tri-podlazi-hradistske-veznice-30170330.html

2) Věžeňská kaple¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ Převzato z https://zlin.idnes.cz/podoba-muzea-totality-ve-veznici-v-uherskem-hradisti-p0b-/zlin-zpravy.aspx?c=A170406_2317496_zlin-zpravy_ras

3) Chodba se samotkami ¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ Převzato z <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/galerie/galerie-opustena-veznice-v-uherskem-hradisti.html?imageId=1642098>

4) Dvůr, kde probíhaly popravy ¹⁴⁶

---

¹⁴⁶ Převzato z <https://www.kr-zlinsky.cz/filmari-na-obhlidkach-uherskeho-hradiste-fotogalerie-604.html>

5) “ Rudolf Lenhart ¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ Převzato z https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Vazebn%C3%AD_fotografie_Rudolfa_Lenharta.jpg

6) Pohled z vězeňského dvora na křídlo se samotkami ¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ Převzato z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1017820-veznice-v-uherskem-hradisti-se-otevrela-lidem-ukazala-hruzy-50-let>